

De Windkanter Anti Pestprotocol

Met instemming van de MR. - 05 november 2019

Jaarlijks te evalueren in combinatie met veiligheidsmeting bij kinderen –
Aanpassingen meteen verwerken. Delen met MR. [zowel analyse van de meting, de
evaluatie en de werk-impulsen in de kwaliteitskaart voor het komende schooljaar in
WMK-PO]

Laatste evaluatiemoment – april 2022

Inhoudsopgave

1 Inleiding	4
2 Van pesten naar een wij-gevoel	4
3 Pesten onderscheiden van plagen en ruzie maken.	4
3.1 Machtsevenwicht	4
3.2 Openheid	4
3.3 Duur	4
3.4 Karakter	5
3.5 Gevolgen	5
3.6 Ruzie maken – conflicten	5
4. Onvermogen onderscheiden van onwil.	6
5. Melden versus klikken	6
6. Alle rollen aan zet!	7
7. Twee circuits in elke klas.	8
8. Preventie	9
9 Overzicht van de stappen bij vermoedelijk structureel pestgedrag	10
9.1 Signalering	11
9.2 Onderzoek	11
9.3 Hulp voor de gepeste	11
9.4 Bespreking met pester(s) en ouder(s)	11
9.5 Informeren team	11
9.6 Plan van aanpak	11
9.7 Informeren draagvlak	12
9.8 Uitvoeren plan van aanpak	12
9.9 Bij aanhoudend pestgedrag	12

9.10 Evaluatie en verdere inzet	12
10 De anti-pestcoördinator	12
Bijlage 1: signaleringslijst	12
Bijlage 2: het organiseren van een ouderavond over de sociale situatie in de klas.	15
Bijlage 3: in gesprek met ouders van het gepeste kind	17
Bijlage 4: in gesprek met ouders van de pester(s)	18
Bijlage 5: de No Blame Approach	20
Bijlage 6: plan van aanpak	22
Bijlage 7: Evaluatie	23
Bijlage 8: verder op weg	24
Bijlage 9: literatuurlijst (Verder aan te vullen)	27

1 Inleiding

Om het gevoel van veiligheid voor alle kinderen te kunnen borgen, heeft De Windkanter een pestprotocol opgesteld. Een aantal vragen ligt aan dit protocol ten grondslag:

- Hoe voorkomen we pesten?
- Hoe signaleren we pestgedrag?
- Hoe gaan we om met pesten?

In dit protocol worden de antwoorden op deze vragen geformuleerd. Zo kunnen we ervoor zorgen dat we op een eenduidige, voorspelbare manier met pesten omgaan.

2 Van pesten naar een wij-gevoel

Een veilige leeromgeving is noodzakelijk voor een goede ontwikkeling van onze kinderen. Onze school staat voor een cultuur waarin we de ander en onszelf serieus nemen en waarin we het gesprek met elkaar willen aangaan. Dat komt de kwaliteit van onze school ten goede. Immers teamwerk is beter werk. We realiseren ons ook dat we daarvoor van elkaar afhankelijk zijn én dat we zorg voor elkaar dragen: jij & wij.

Op een veilige school is intimiderend gedrag niet toelaatbaar. Ook pestgedrag is een vorm van intimidatie.

3 Pesten onderscheiden van plagen en ruzie maken.

Het lijkt een grijs gebied: wat is nu plagen en wat pesten? We leggen er volgende criteria tot onderscheiden tegen aan:

3.1 Machtsevenwicht

- Plagen: tussen twee gelijkwaardige partijen. De geplaagde kan zich verdedigen. Je mag daarbij voor jezelf opkomen.
- Pesten: Er is sprake van een ongelijkwaardige strijd van meer personen tegen 1 persoon. Het gepeste kind kan zich nauwelijks of niet verdedigen. Doet het betreffende kind dit wel dan kan dit voor de kinderen die pesten een reden zijn nog harder te in te steken.

3.2 Openheid

- Plagen: in openheid.
- Pesten: stiekem. Als een kind openlijk pest kan dit een gepeste zijn die uit machteloosheid terug pest om aandacht te krijgen voor zijn probleem.

3.3 Duur

- Plagen: kortstondig en incidenteel.
- Pesten: langdurig en structureel.

3.4 Karakter

- Plagen: vriendelijk van aard. Plagen is warm. Kenmerkt zich door bepaalde humor.
- Pesten: sadistisch van aard. Degene die pest heeft de intentie de ander te beschadigen. Pesten is koud.

3.5 Gevolgen

- Plagen: er is geen blijvende psychische en/of fysieke schade. Plagen helpt bij je ontwikkeling. Het is -met in acht neming van fatsoensregels- een deel van het sociale proces dat kinderen doormaken.
- Pesten: er is blijvende psychische en/of fysieke schade. Pesten is zeer slecht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van alle betrokken kinderen.

3.6 Ruzie maken – conflicten

Een ruzie is een conflict tussen mensen over een bepaalde zaak. Conflicten komen overal wel eens voor. Ze hebben ook een nodige schurende en polijstende functie in de sociaal- emotionele ontwikkeling.

- Een conflict speelt op de bal. Het gaat over ‘de zaak’.
- Bij pesten is er sprake van het spelen op de man.

Wanneer kinderen het conflict willen oplossen dan is dit meestal snel gebeurd. In vele gevallen kunnen kinderen dit zelf of onder toezicht van een leerkracht doen. In andere gevallen is leiding van een leerkracht nodig om iets uit te spreken. Uitgangspunt is: een oplossing zoeken die beide partijen recht doet. (Win-Win)

Indien nodig zoekt de leerkracht met alle betrokkenen uit wat er precies aan de hand is. Er wordt ook rekening gehouden met de rol van de omgeving (evt. aanmoedigend of uitdagend gedrag).

4. Onvermogen onderscheiden van onwil.

Is er sprake van onvermogen, dan mag het kind erop vertrouwen dat hiermee rekening wordt gehouden. Dit kind heeft veel te leren in een moeizaam proces. Is er sprake van onkunde dan krijgt een kind gelegenheid om te leren en het goed te maken. De omgeving heeft daar begrip voor.

We gaan uit van de behoefte van de kinderen om 'het goede' te willen doen. We spreken de kinderen in eerste instantie ook altijd aan op die wil. Wanneer we dat samen bewust inzetten en verwachten, dan zie je ook al heel veel gedrag verbeteren.

Hier zitten uiteraard grenzen aan. Als het gedrag te vaak en te hevig over de schreef gaat, zal het protocol grensoverschrijdend gedrag in werking worden gesteld. (Zie veiligheidsplan) Hierin gaat een kind een traject in om gedrag te beteren in samenspraak met de leerkracht, ouders, IB en evt. directie. Meestal leidt dit tot verbetering. Indien dit niet het geval is, wordt het protocol verder gevolgd met in het meest extreme geval schorsing of verwijdering.

Is er sprake van onwil, dan krijgt dit kind een grens gesteld, ook als dat samengaat met onvermogen. Bij onwil kan geen beroep meer worden gedaan op begrip vanuit de omgeving. Die rek is eruit. Het kan namelijk niet zo zijn dat de omgeving overal rekening mee moet houden, en dat het onwillige kind om wat voor reden dan ook "de eigen gang" mag gaan.

Bij het stuiten op onwil tijdens het proces -dus het kind geeft aan bewust de bedoeling tot pestgedrag te hebben- dan vindt een gesprek met het kind, leerkracht, ouders en directie plaats. Het kind wordt toegang tot de eigen klas ontzegd tot het gesprek is gevoerd. Wanneer ouders de bedoeling van hun kind niet steunen, is er meteen ruimte voor een plan tot verbetering. Na opstellen van dit plan, waarmee het betreffende kind instemt, krijgt het weer toegang tot de klas. Dit moet dan wel binnen gestelde tijd tot verbetering leiden. Steunen de ouders de verkeerde bedoeling van hun kind wel, dan zal de school aangeven geen perspectief te zien in verdere samenwerking.

In de praktijk komt deze situatie zeer zelden voor. Het is echter in groot belang dat deze grenzen gesteld worden; in het belang van de schoolveiligheid voor iedereen met goede wil.

5. Melden versus klikken

- Klikken: je wilt dat de pester een straf krijgt.
- Melden: je wilt dat de pester ophoudt.

In geval van gevaar, geweld, vernieling of diefstal hebben alle kinderen de plicht dit te melden. Dit wordt niet als klikken gezien! Hierbij moet door het gezag worden ingegrepen om de sfeer en veiligheid op school goed te houden.

6. Alle rollen aan zet!

Op school, in onze klassen, gaan wij er van uit dat bij pesten alle betrokkenen verantwoordelijkheid dragen: de pester, de gepeste en de 'rest van de klas'.

Dit betekent dat de pester bewust dient te worden gemaakt van de gevolgen van zijn/haar/hun gedrag, waardoor dit in de meeste gevallen zal stoppen.

De gepeste dient te worden geholpen in het versterken van eigen gedrag en handelen, in contact met die ander. Wanneer het gepeste kind in zijn/haar/hun kracht komt te staan door het pestgedrag te weren, zal het competentiegevoel van het kind vergroot worden en zal het kind daarmee iets geleerd hebben waar het zijn/haar/hun leven lang iets aan heeft.

Een andere, zeer belangrijke factor is de omgeving, de 'rest van de klas'. Pesten vindt alleen plaats als er kinderen zijn die dit 'leuk vinden', stimuleren of zich in elk geval niet weten te distantiëren van het pestgedrag. De pester zal snel geneigd zijn te stoppen als zijn/haar/hun omgeving het gedrag afkeurt.

Kinderen dienen zich bewust te worden van al deze rollen en hoe daar op de juiste manier mee om te gaan.

7. Twee circuits in elke klas.

Waar kinderen in een groep leven, daar is altijd sprake van twee circuits:

- Het open circuit.
- Het verborgen circuit.

In het open circuit komen opvoeders en kinderen elkaar gewoon tegen.

Het verborgen circuit is van de kinderen. Hier zijn ze zelf eigenaar en vormgever van de sociale processen. En dat is nodig en goed voor de ontwikkeling. Typisch is:

- Fantasie, scheppende krachten en oplossingsgerichtheid spelen een grote rol.
- Een geheel aan ongeschreven regels en wetten (Vaak niet rationeel en niet altijd navolgbaar voor volwassenen)
- De vrije ruimte voor het beramen van kattenkwaad, het smeden van plannen die soms in tegenspraak zijn met de regels en wetten van het open circuit. De vrije ruimte om zich te schaven en te versterken aan de grenzen.

Het kan gebeuren dat er in het verborgen circuit iets scheefloopt waardoor kinderen innerlijk in de knel komen. Hoewel kinderen dat dan voelen, is voor hen de stap om dit te melden in het open circuit erg moeilijk. Eén van de wetten van het verborgen circuit is namelijk: 'We verraden elkaar nooit!'

Normaliter heeft een leerkracht geen 'weet' van het verborgen circuit. Sterker nog: wanneer kinderen opeens 'zichtbaar' pesten, is dat een teken dat de autoriteit van de leerkracht wordt ondermijnd. Immers; de pure wetten van het verborgen circuit hanteren voor de ogen van de leerkracht, betekent dat diegenen de leiding hebben overgenomen.

Het uitgaan van het bestaan, het belang en de werking van deze beide circuits, doet het volgende appel op ons: hoe leren we de signalen uit het verborgen circuit te vangen? Het mag duidelijk zijn dat ouders en leerkrachten elkaar daarbij nodig hebben.

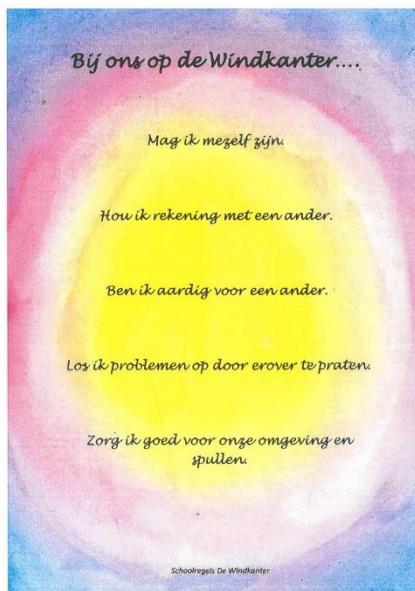
Wanneer kinderen -soms nog erg onbewust- aanvoelen dat het in het verborgen circuit wel erg groots wordt, dan zijn er bepaalde momenten waarop kinderen dit het makkelijkst blijken aan te kaarten; de beruchte overgangsmomenten: bij het slapengaan, vlak voor vertrek naar school, bij ophalen uit school, wanneer je als volwassene net even 'niets' dacht te gaan doen.

In alles blijft het zinvol om een zintuig te ontwikkelen, zodat hulp kan worden geboden wanneer het verborgen circuit te machtig neigt te worden in de sociale ontwikkeling.

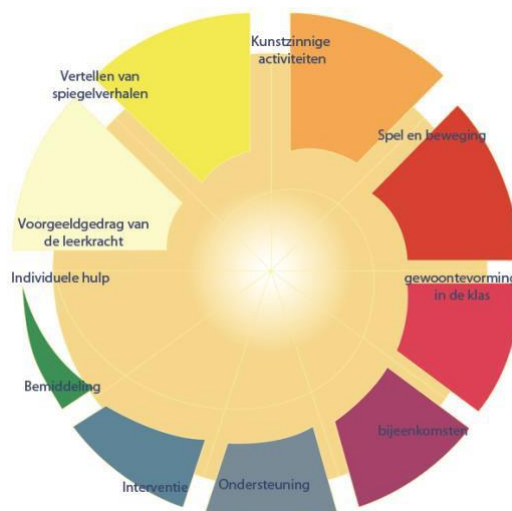
8. Preventie

In een goed klassen- en schoolklimaat wordt de kans op pesten verminderd.

- Goede opvolging van en inzet op de sociale ontwikkeling in de klassen vanuit de interventies zoals uitgewerkt in de regenboogmap: 'Tussen zon en regen ontstaat de regenboog'. (Uitgave BVS-Schooladvies)
- Goede opvolging van de kinderen middels het sociaal-emotioneel volgsysteem. (Uitgave BVS-Schooladvies)
- Inzet op het verder ontwikkelen van leerkrachtvaardigheden middels het lerarenspeel. (Uitgave BVS-Schooladvies)
- Intern opleiden van een regenboogtrainer (november 2019)
- Inzet van duidelijk schoolbeleid en handhaving ervan.
- Voorleven en verwachten algemeen geldende schoolafspraken op De Windkanter:

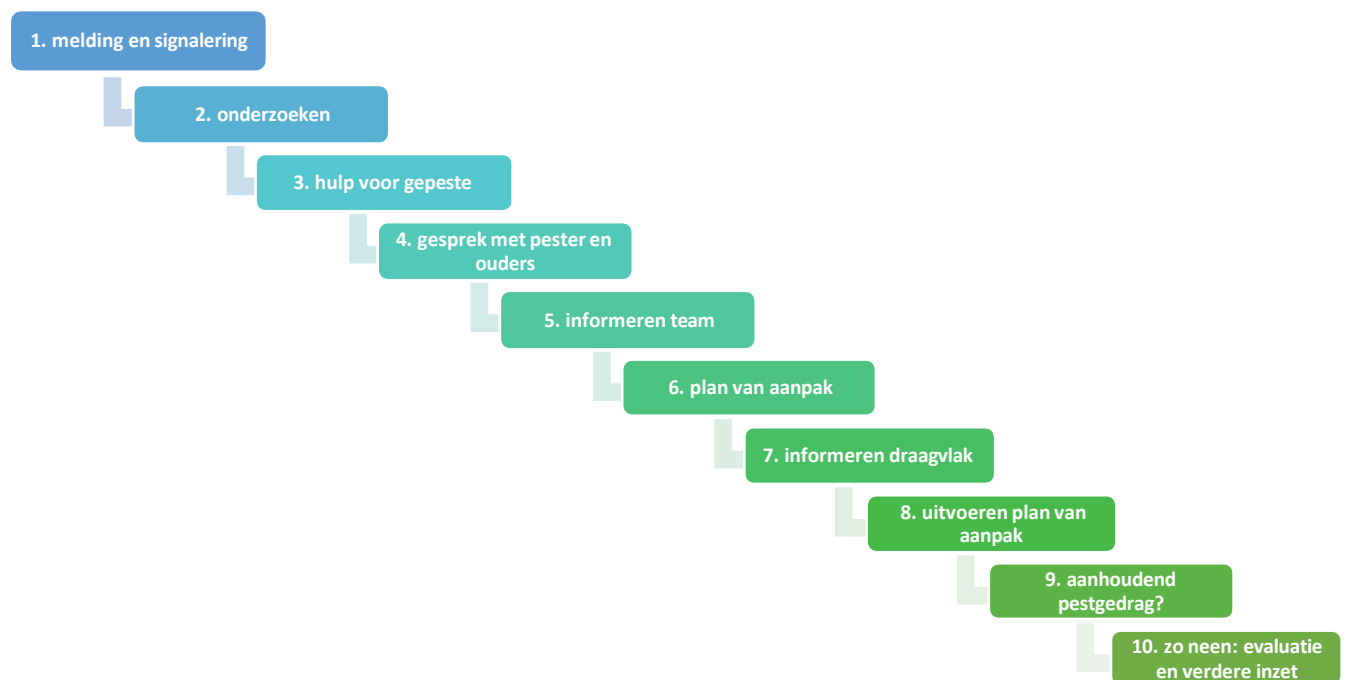

We gaan ervan uit dat onze gehele aanpak van grensoverschrijdend gedrag (en dus ook pestgedrag) zo effectief doorwerkt, dat we zo weinig mogelijk hoeven terug te vallen op 'het stappenplan bij structureel pestgedrag'.

9 Overzicht van de stappen bij vermoedelijk structureel pestgedrag

(Zie ook: Kwaliteitskaart Anti Pestbeleid – De Windkanter – 2020-2021)

9.1 Signalering

- De leerkracht signaleert tekenen van pestgedrag al dan niet na een melding van een kind, ouder, collega of een ander.
- De leerkracht gaat samen met een directe collega na of de melding overeenkomt met de definitie van pesten.
- De leerkracht koppelt eerste bevindingen en overzicht van de te zetten stappen terug aan melder.
- De leerkracht oefent onmiddellijk verscherpt toezicht uit en intervenueert in het geval van duidelijk pestgedrag.

9.2 Onderzoek

- De leerkracht bespreekt de situatie binnen een week met de intern begeleider voor de objectiviteit van het onderzoek. (Oordeelloos waarnemen!)
- Beide personen onderzoeken de situatie gericht verder: daarbij zetten ze in op het invullen van de signaleringslijst ter verificatie en analyse. (Bijlage 1)
- Wanneer moeilijk zicht te krijgen is op de aard van het probleem kan besloten worden tot:
 - Het maken van een sociale kaart in de klas. (Vanuit groepsbespreking op basis van HGW; Mickey Mouse model – meer info: <https://wij-leren.nl/vragen-hgw-praktijk.php>)
 - Afname veiligheidsthermometer bij de kinderen. (Bron Regenboogmap – Uitgave BVS Schooladvies; lijsten voor klas 1&2 en klas 3 t/m klas 6)
 - Een ouderavond waarop iedere ouder zich uitsprekt over de sociale situatie. (Bijlage 2)
- De leerkracht legt een dossier aan waarin -vanuit de vervolgstappen die nodig blijken- alle gesprekken, het plan van aanpak en een logboek met formats van het hele traject kunnen worden verwerkt.

9.3 Hulp voor de gepeste

- De leerkracht spreekt binnen 1 week na signalering met het gepeste kind en laat het kind ervaren dat het hulp krijgt
- De leerkracht spreekt met de ouders van het slachtoffer. (Bijlage 3)

9.4 Bespreking met pester(s) en ouder(s)

- De leerkracht spreekt met het kind of de kinderen die pesten en maakt afspraken.
- De leerkracht heeft een gesprek met de ouders van degene(n) die pesten om de situatie te bespreken (Bijlage 4)

9.5 Informeren team

De leerkracht informeert systematisch de schoolleider en het lerarenteam in de pedagogische vergadering

9.6 Plan van aanpak

- De leerkracht stelt een plan van aanpak op om verder pesten te voorkomen. De aanpak is afgestemd op de leeftijdsfase van de kinderen. (Bijlage 6)
- De leerkracht betreft de ouders van slachtoffer en pester(s) bij het plan van aanpak.
- De leerkracht plant in het plan van aanpak voortgangs- en evaluatiemomenten

9.7 Informeren draagvlak

- De leerkracht informeert alle ouders schriftelijk of organiseert een ouderavond over het plan van aanpak.
- De leerkracht voorziet daarbij in gelegenheid voor reactie
- De leerkracht informeert de ouders op welke manier en wanneer hij/zij/hen de ouders op de hoogte houdt van de voortgang

9.8 Uitvoeren plan van aanpak

9.9 Bij aanhoudend pestgedrag

- De leerkracht en schoolleider zoeken extra ondersteuning ook van buiten de school. (mogelijk verwijzing naar speciale hulp voor de pester.)
- Verwijdering van de pester uit de setting. (In overleg met bestuur)

9.10 Evaluatie en verdere inzet

- Vanuit verleden-heden komt middels evaluatie het plan voor de toekomst: hoe verder met de inzet op het wij-gevoel. (Bijlage 7)
- Tenslotte: (Bijlage 8) Verder te ontwikkelen: PestPreventiePlan

10 De anti-pestcoördinator

De anti-pestcoördinator binnen de school is: Katrijn Debroey.

Taak:

- Beleidsadviezen geven naar aanleiding van de afhandeling van zorgen en meldingen, altijd met oog op het belang van de preventieve werking.
- Als klankbord fungeren voor collega's die vragen hebben over pesten en de aanpak ervan.

Bijlage 1: signaleringslijst

Om te verifiëren of het werkelijk draait om pesten, zetten we in eerste instantie in op het extra waarnemen van de kinderen en wel zonder meteen conclusies te trekken; oordeelloos waarnemen. Voor de objectiviteit kijkt er daarom ten minste één iemand anders mee. De signaleringslijst kan helpen om de tekenen die op pesten duiden te herkennen. Natuurlijk kunnen deze signalen ook op “iets anders” duiden. Om dit te onderzoeken gaat de leerkracht in gesprek met het kind.

Signaleringslijst ter verificatie en analyse 	
Het kind staat vaak alleen in de pauze.	
Het kind zoekt steeds contact met de pauzewacht in de pauze.	
Wanneer het kind wil meespelen, is het spel "toevallig" steeds net begonnen, terwijl een ander kind even later nog wel mag meedoen.	
Het kind speelt bijna altijd met kleinere kinderen	
Het kind wil niet meer naar buiten.	
Het kind klaagt veel over hoofdpijn en buikpijn; terwijl de pijnen in de vakanties lijken te verdwijnen.	
Het kind wil niet meer naar school.	
De schoolprestaties van het kind gaan achteruit.	
Wegbrengen en ophalen: het kind wil niet meer door de ouders worden gebracht, of opeens juist wel.	
Het kind raakt regelmatig dingen kwijt.	
Het kind vertelt dat zijn/haar/hun spullen zijn vernield.	
Het kind wil bepaalde kleren niet meer aan.	

Het kind is gauw prikkelbaar of boos.	
Het kind heeft nare dromen, nachtmerries.	
Het kind heeft veel blauwe plekken en schrammen.	
Het kind gaat weer bedplassen.	
Het kind neemt nooit vrienden mee naar huis.	
Het kind wil zijn/haar/hun verjaardag niet met klasgenoten vieren.	
Het kind wordt nooit uitgenodigd op feestjes en partijen.	
Het zuchten, piepen, steunen van andere kinderen wanneer het kind een idee aandraagt of in de kring iets wil vertellen.	
Andere kinderen laten zich negatief uit over het kind of zijn/haar/hun familie.	
Andere kinderen vinden steeds alles van en aan dit kind stom.	
Andere kinderen reageren negatiever op een fout van betreffende kind, dan bij andere kinderen.	
Andere kinderen, ouders, het kind zelf, geven aan dat er sprake is van gepest-worden.	

Bron: Posicom.nl

Bijlage 2: het organiseren van een ouderavond over de sociale situatie in de klas.

Meestal is het een probleem van het kind dat gepest wordt. En als het geluk heeft, ook van zijn/haar/hun ouders. Heeft het nog meer geluk, dan is het ook nog een probleem van de leerkracht. En dan niet alleen omdat het gedoe de groep verstoort, maar omdat de leerkracht zich het lot van dit kind heeft aangetrokken. Zo wordt het pesten een probleem van iedereen.

(Uit: Opvoeden in de 21ste eeuw, Jeanne Meijs)

Uit onderzoek is gebleken, dat de neiging aanwezig is bij alle partijen om de gepeste de schuld te geven van het pestprobleem! Dat klopt niet. Pesten is toch echt een groepsprobleem. En vraagt ook aanpak vanuit de groep.

Als er een stellig vermoeden is over pesten kan hier in een ouderavond betere helderheid over komen. Andere ouders horen vaak meer over het pesten dan de ouders van de kinderen die pesten of gepest worden of dan de leerkracht. Een van de kenmerken van pesten is het groepsgeheim. Openbaarheid van het gedrag dat we uit willen bannen is een voorwaarde.

Bedoeling: met elkaar en van meet af aan bouwen ouders samen met de school het beeld op van de sociale kaart van betreffende klas. De vraag die ten volle centraal komt te staan is:

Hoe ervaart mijn kind de sociale situatie in de klas?

De ouderavond kan extra helderheid bieden in:

- Wie zijn de gepeste kinderen.
- Op welke wijze wordt er gepest.
- Welke kinderen doen dat.
- Hoe ervaren de andere kinderen dat.

Door elke ouder te laten vertellen hoe zijn/haar/hun kind de sociale situatie op school beleeft kan deze in kaart worden gebracht.

Preventief kan een dergelijke ouderavond sowieso eens per jaar worden gedaan, bijvoorbeeld als tweede ouderavond in het jaar.

Werkwijze voor een ouderavond

Omdat de klasleerkracht evenzeer emotioneel bij het probleem betrokken is als de ouders en de kinderen kan iemand anders de avond leiden. De klasleerkracht kan zich richten op het luisteren.

In de aanloop naar het gesprek klinken altijd een aantal vaste pijlers:

- Insteek op: van pesten naar wij-gevoel.
- Duiden: het verschil tussen plagen en pesten.
- De functie van een conflict, van ruziemaken.
- Duiden: het verschil tussen onvermogen en onwil.
- Kinderen leven in twee sociale circuits. Dat heeft een functie; dat doet een appel op ons.
- Het inzetten op een veilige setting: concreet afstemmen van de spelregels voor de avond.
- We gaan uit van impact en inzet op alle rollen. De groep van de 'zwevende kiezers' in beeld krijgen is van groot belang.

- Er wordt afgesproken concreet te blijven en namen te noemen. Daarbij worden de ouders erop voorbereid dat ouders van eventuele daders iets moeilijks te verwerken krijgen.
- De ouders bouwen samen een vertrouwelijk beeld op, gericht op het vormgeven van de hulpverlening.

Aan alle ouders wordt nu gevraagd om beurten te vertellen hoe hun kind de sociale situatie van de klas beleeft. Niemand heeft schuld, iedereen is erbij betrokken.

Als een ouder vertelt kunnen er vragen worden gesteld, maar het is niet de bedoeling dat er gereageerd wordt. Op deze manier wordt discussie vermeden. Als iedereen is geweest kan worden gevraagd wie nog wil reageren.

Als laatste kan de leerkracht -als deze dat wil- reageren

De avond eindigt met een slotronde, waarin ieder kort aangeeft wat hij/zij/hen ervan vond en hoe hij/zij/hen weggaat. Belangrijk is te weten of er nog vervolggesprekken nodig zijn.

Ervaringen met dit soort ouderavonden

Er blijkt een drempel te zijn om een dergelijke ouderavond te doen. Met name vanwege de heftige emoties die misschien geuit worden. Echter, emoties worden pas heftig wanneer er geen gelegenheid is ze te kunnen uiten. Het is dan ook altijd een beter uitgangspunt om op deze manier een plek te geven waar ouders zich kunnen uitspreken. Het voorkomt het gesprek over elkaar in plaats van met elkaar. Ouders relativeren elkaar, extreme uitspraken worden door andere ouders genuanceerd. Ook blijkt er veel waardering te worden geuit, die anders niet gauw wordt gezegd. Een dergelijke ouderavond geeft de leerkracht bovendien vaak veel nieuwe informatie; meer dan alleen over het pesten.

Bron: Posicom.nl en Regenboogmap Uitgave BVS-Schooladvies

Bijlage 3: in gesprek met ouders van het gepeste kind

Inzichten:

- Een kind loopt een verminderd risico om gepest te worden indien de klas:
 - Inzet op de 'wij-cultuur', met respect en tolerantie naar elkaar toe.
- Een kind loopt een verminderd risico om gepest te worden indien het kind
 - Een hoge status in de groep heeft.
 - Een positief zelfbeeld van zichzelf heeft.
 - Een hoge frustratie-tolerantiegrens heeft.
 - Grenzen kan aangeven.
 - Kan relativeren.

Hoe spreek je met de ouders van het gepeste kind?

Wanneer de leerkracht weet dat een kind wordt gepest stelt hij/zij/hen de ouders hiervan op de hoogte. Helaas nemen veel kinderen hun ouders niet of pas laat in vertrouwen, zelfs als ze erg lijden onder het gedrag van hun medescholieren.

Het feit dat hun kind gepest wordt vinden de meeste ouders erger dan dat hun kind anderen zou pesten. Agressief gedrag wordt over het algemeen positiever beoordeeld dan een onderdrukte positie.

Het kind heeft zijn/haar/hun ouders nodig om het pestgedrag te stoppen en zijn/haar/hun gekwetste zelfvertrouwen weer te herstellen. Veel gepeste kinderen hebben een goede en nauwe band met hun ouders. De ouders vormen een ondersteuning bij conflicten. Vaak lukt het met hulp van de ouders om de situatie op school voor het kind beter te maken. De gepeste kinderen zijn zeer opgelucht als het pesten ophoudt.

Wanneer er gesprekken gevoerd worden met ouders is het op papier zetten van wat is besproken en welke afspraken werden gemaakt ondersteunend en helpend.

Bijlage 4: in gesprek met ouders van de pester(s)

...de schade wordt aangericht in het innerlijk van degene die slachtoffer is en in het innerlijk van degenen die pesten. Het met opzet kwellen van de ander is zo boosaardig, dat enerzijds het slachtoffer vaak tientallen jaren nodig heeft om zich te herstellen van de ontstane innerlijke wonden, maar dat anderzijds degene die pest en kwelt in zichzelf een dodelijke, koude plek creëert, die de mogelijkheid tot een leven vanuit liefde, respect en aandacht grondig verstoort.

(Uit: Opvoeden in de 21ste eeuw, Jeanne Meijs)

Ook het kind dat pest heeft hulp nodig. Onderzoek in Noorwegen heeft aangetoond, dat pestende kinderen en jongeren zich in vergelijking met leeftijdsgenoten sociaal negatiever ontwikkelen.

Inzichten

Zonder moraliseren: inzet op No Blame Approach.

Naast de zeer nuttige regels en afspraken met betrekking tot pesten, is een aanvullende strategie nodig om het pesten daadwerkelijk te beëindigen. De No Blame Approach is zo'n methode (Bijlage 5). Veel strategieën die zijn bedoeld om het pesten te beëindigen zijn niet altijd even effectief en zijn vaak niet bedoeld voor de gepeste. Maatregelen tegen pesten worden vaak vanuit een moraliserende houding en een behoefte aan gerechtigheid genomen. De schuldvraag en de daarbij behorende emoties spelen hierbij een grote rol.

Straffen helpt niet

Hoe begrijpelijk de wens om het kind dat pest te straffen ook is; veelal is het een belemmering voor het beëindigen van het pesten en verergert de situatie voor de gepeste. Het pestgedrag wordt subtieler en is moeilijker waar te nemen. Het gebeurt maar zelden dat straf een eind aan het pesten maakt. De gepeste is bang voor wraak en zal nauwelijks bereid zijn om over het probleem te praten. Het belangrijkste doel moet zijn het pestgedrag daadwerkelijk te stoppen en niet om de schuldigen te straffen. Samen afspreken wat gedaan kan worden voor herstel van de psychische of materiele schade blijkt effectief te werken.

Relatie opbouwen

Het gaat erom een relatie tussen de degene die agressief handelt, het gezin en de school op te bouwen en verbetering te bewerkstelligen. Het opbouwen van een goede relatie met het kind dat pest is wat het kind dat pest nodig heeft om de liefdeloze manier van omgaan met anderen te doorbreken. Hierbij gaat het erom dat iemand in staat is belangeloos te geven zonder iets terug te verwachten. Het kind dat pest zal niet gauw iemand binnenlaten door zijn/haar/hun dikke muur. Tegelijkertijd is dit wel hetgeen hij/zij/hen verlangt.

Omgaan met frustraties

Het kind kan problemen hebben die opgelost moeten worden, voordat het in staat is om te stoppen met pesten. De frustraties van het kind een goed kanaal geven vraagt het voorbeeld en de hulp van de omgeving.

Een mogelijkheid is dat het kind zijn/haar/hun aandachtsbehoefte op een schenkende manier krijgt door het kind veel te laten verzorgen in de klas.

Begrenzen en het maken van afspraken

- De leerkracht begrenst grensoverschrijdend gedrag en onderzoekt de oorzaak van de behoefte tot grensoverschrijding. Niet de dader maar de daad wordt aangepakt.
- De leerkracht stopt afspraak-overtredend/grensoverschrijdend gedrag.
- De leerkracht geeft feedback vanuit de waarneming: ik zie dat je dit of dat doet, geeft zijn/haar/hun gevoel erover en het gevolg wat het voor hem/haar/hun of anderen heeft of de behoefte die erdoor verstoord wordt. Een ik-boodschap die informeert dat het gedrag ongewenst, grensoverschrijdend of niet volgens de afspraken is met het gevoel erbij.
- De leerkracht vraagt na of het in zijn/haar/hun beleving ook zo is dat hij/zij/hen pest. De leerkracht luistert inlevend naar de drijfveren van de kind voor dit gedrag. Ook in hoeverre de kind zich in de grenzen en afspraken kan vinden.
(Inlevend luisteren wil zeggen dat de luisteraar herhaaldelijk in eigen woorden verwoordt wat hij/zij/hen denkt dat het kind bedoelt te zeggen zonder te reageren met zijn/haar/hun eigen mening of vragen)
- De leerkracht gaat na of het kind ergens door geïrriteerd was of zelf gepest werd en daarom om zich heen sloeg.
- De leerkracht gaat na of het kind beseft dat het anderen tiranniseert en kwetst. Jonge kinderen weten soms niet welk effect hun gedrag op een ander heeft.
- De leerkracht zoekt naar waar de frustratie vandaan komt. Waar voelt het kind zich niet begrepen?
- In een gesprek vertelt de leerkracht de gevolgen van het pesten. Hij/zij/hen laat het kind zich inleven hoe het gepeste kind zich voelt door hierover te vertellen. Veel kinderen die pesten hebben niet stilgestaan bij wat het voor de ander betekent. Ze zijn meer met zichzelf bezig dan met de ander.
- De leerkracht kan het kind vragen te formuleren waarop de klas kan rekenen in de nabije toekomst. Hij/zij/hen vraagt hoe het kind gaat zorgen dat hij/zij/hen zich in gedrag in het vervolg rekening houdt met de afspraken en grenzen. Wanneer het kind zich niet in de afspraken kan vinden kan gezocht worden op welke manier hij/zij/hen wel achter de afspraken kan staan.
- De leerkracht spreekt met het kind een activiteit af (zonder het op te leggen) waaruit duidelijk wordt dat iets wordt gedaan wat mogelijke psychische of materiële schade kan herstellen (herstelrecht)
- De leerkracht maakt het kind duidelijk dat het een kans krijgt.
- De leerkracht spreekt af na hoeveel tijd er teruggekeken wordt op het gedrag van het kind. De leerkracht maakt de evaluatieperiode in de eerste tijd niet langer dan een dag. Als het naar wens gaat kan afgesproken worden om een wat langere periode te proberen.
- Mocht hij/zij/hen toch in herhaling vervallen zonder ontwikkeling, dan is het volgende gesprek nog vormelijker. Het kind schrijft bijv. eigen voornemens op en zet er zijn/haar/hun naam onder. Ook kunnen de ouders voor dit gesprek worden uitgenodigd.

Bijlage 5: de No Blame Approach

- De ware toedracht van het pesten wordt meestal niet opgehelderd.
- Geëngageerde leerkrachten verspillen soms veel energie aan het achterhalen van de ware toedracht van het pesten. Voor het kind dat wordt gepest is dit vaak zeer beschamend. De kinderen die pesten staan onder druk, waardoor ze zich later weer gaan afreageren op iemand die zwakker is. De ware toedracht krijgt de leerkracht nooit te horen, bovendien hoeft deze ook niet bekend te zijn om effectief hulp te kunnen bieden.
- Het is meestal zinloos om aan de ouders te vragen waarom ze zich zo gedragen hebben.
- Problemen moeten samen opgelost worden. Van pesten naar wij-gevoel
- De No-Blame aanpak is een niet bestraffende, probleemoplossende methode om met pestsituaties om te gaan. De methode gaat niet uit van schuld, maar is gericht op de toekomst.
- De No-Blame methode is een stappenplan. Wat bijzonder is aan dit stappenplan, is dat het erin voorziet dat het pesten op een voor alle betrokkenen veilige manier wordt opgelost.
- Aan de betrokkenen (omstanders en lichte pesters) wordt gevraagd een oplossing te bedenken voor de pestsituatie, zodat het slachtoffer zich weer beter gaat voelen.
- De groep krijgt de verantwoordelijkheid om een aantal voorstellen te doen om het negatieve gevoel bij het slachtoffer weg te nemen of te verminderen.

Er zijn zeven stappen in de No-Blame aanpak:

Interview met het slachtoffer

De begeleider komt erachter wie de pesters zijn, wat er gebeurt met het slachtoffer en hoe hij/zij/hen zich hieronder voelt.

Organiseren gesprek met betrokken kinderen

De begeleider organiseert een gesprek met de pesters, meelopers en kinderen met een positieve groepsinvloed (slachtoffer zelf is niet aanwezig). Een groepsgrootte van zes tot acht kinderen is het best. Normaal gesproken is de gepeste niet bij dit gesprek aanwezig. De sfeer tijdens het gesprek moet zo rustig en ontspannen mogelijk zijn.

Probleem omschrijven

In dit gesprek legt de begeleider het probleem uit, maar er wordt niet beschuldigd of er worden geen ouders aangewezen. De leerkracht vertelt aan de kinderen hoe de gepeste zich voelt. Hij/zij/hen maakt de kinderen geen verwijten. Als de kinderen vertellen wat er gebeurd is, gaat de leerkracht daar nauwelijks op in. In plaats daarvan geeft hij/zij/hen aan, dat het doel van het gesprek is, dat ze begrijpen hoe het gepeste kind zich voelt. Niet om uit te vinden wie wat wel of niet gedaan heeft. De betrokken kinderen zijn vaak heel verbaasd dat ze niet beschuldigd worden en dat ze zich niet hoeven te rechtvaardigen.

Gezamenlijke verantwoordelijkheid

Iedereen heeft altijd invloed, ook als je je nooit ergens mee bemoeit. Hoewel er geen beschuldigingen worden geuit, benadrukt de leerkracht dat de kinderen er verantwoordelijk voor zijn dat de gepeste zich weer goed gaat voelen.

Tips en brainstormen

De deelnemers geven tips aan slachtoffer en komen met ideeën om slachtoffer te helpen zich beter te voelen. De leerkracht vraagt aan de betrokken kinderen welke ideeën ze hebben om de gepeste te helpen, zodat deze zich op school, respectievelijk in de klas, weer prettig voelt. Een voor een krijgt ieder een beurt om zijn/haar/hun ideeën te geven. Er worden alleen maar vragen gesteld als iets niet begrepen is; reacties kunnen in de eigen beurt worden gegeven.

Hulp slachtoffer

De deelnemers gaan hun ideeën uitvoeren en voelen zich hier verantwoordelijk voor.

Evaluatie

Na een of twee weken. De begeleider vraagt het gepeste kind en de deelnemers naar hun ervaringen. Wat is er verbeterd?

Bijlage 6: plan van aanpak

Hieronder is een opsomming van mogelijke werkwijzen voor in de klas en met degene die pest. Hiertoe werden verschillende artikelen en boeken geraadpleegd en bewerkt voor de toepassing op De Windkanter.

Stop het kind dat pest

Allereerst verhinder je elke keer als je signalen waarneemt dat het kind of de kinderen doorgaan met pesten, en geef je gewenst sociaal gedrag aandacht. Je zorgt dat het gepeste kind zich veilig voelt.

Reflecteren op je manier van leerkracht zijn

In de Regenboogmap is een lijst opgenomen van factoren bij de leerkracht die van belang zijn om pestgedrag in de klas te voorkomen. Deze lijst kan gebruikt worden als zelfreflectie met de vraag: welke punten kan ik meer aandacht geven om mij te ontwikkelen? Op De Windkanter wordt deze lijst door de klasleerkrachten eenmaal per jaar ingevuld [bij de bordsessies].

Bespreekbaar maken

Een eerste voorwaarde om pestgedrag te verminderen en uit te bannen is het bespreekbaar maken. Als kinderen er in hun groep vrijuit over kunnen spreken wordt het voor kinderen die pesten vaak al moeilijker om ongehinderd door te gaan met pesten. Het groepsgeheim wordt doorbroken.

Het erover praten in een vroeg stadium, bijvoorbeeld aan het begin van een schooljaar, kan voorkomen dat ongemerkt een snel escalerende situatie ontstaat, die dramatische gevolgen heeft en om pijnlijke oplossingen vraagt. Ook hier geldt het principe 'voorkomen is beter dan genezen'.

Ook het erover praten geeft geen garantie dat het pesten zal verdwijnen. Daarvoor is het probleem te gecompliceerd, met gespannen intermenselijke relaties, huiselijke omstandigheden die niet te beïnvloeden zijn, persoonlijke frustraties en karakterologische eigenaardigheden. Door erover te praten zal het pesten meestal afnemen of zelfs voor enige tijd stoppen. Dan is het zaak niet te denken dat de strijd gestreden is, maar door te gaan met het stimuleren van de beoogde mentaliteitsverandering.

De grote middengroep van de klas blijven mobiliseren. (No Blame Aanpak)

Vaak wordt onderschat hoeveel de zwijgende middengroep kan bijdragen aan de oplossing van het pestprobleem. De kinderen uit de middengroep geven of ontnemen de pester de macht en houden het al dan niet in stand. Het gaat erom het patroon te doorbreken

Als die grote groep de mond opendoet, het pesten signaleert en veroordeelt, kan dat een belangrijke aanvulling zijn op de inspanningen van leerkrachten en ouders. Het zijn vooral leeftijd- en klasgenoten, die het pesten zien gebeuren en een buffer kunnen vormen tussen de kinderen die pesten en die gepest worden. De zwijgende middengroep is geen homogene groep. Sommige kinderen in die categorie horen bijna tot de gepesten. Aan de andere kant zijn er ook kinderen die meelopen, die soms zijdelings met degene die pesten mee lachen.

Klikken of melden

Het melden van waargenomen pestgedrag aan volwassenen stimuleren en niet als klikken bestempelen. De kinderen laten weten, dat het pesten in het verborgene gebeurt en dat ze de hulp van de volwassenen nodig hebben om het te laten ophouden. Ook wordt de kinderen in grote trekken verteld hoe de kinderen die pesten “geholpen” worden. Melding maken van pesten is dus geen klikken, het is helpen. Het openbaar worden van het gedrag is meestal voldoende voor de kinderen om te stoppen.

Het pedagogische verhaal.

Een verhaal wat indirect te maken heeft met de betreffende ongewenste situatie en zo verteld wordt dat de boodschap in verhaalvorm over anderen of over dieren duidelijk wordt. Het kind zal zich veilig en makkelijk kunnen identificeren en de boodschap ervaren zonder toelichting. Ook zijn er veel kinderboeken en verhalen geschreven over pesten. Deze kunnen ook gebruikt als inleiding tot een gesprek hierover. (Zie literatuurlijst verderop)

Het gewenste sociale klimaat in de klas kunnen bevorderen.

**Inzet op de opmaat, het zingen, het kinderenspel uit de Regenboogtraining,
Inzet op coöperatieve werkvormen.**

Bijlage 7: Evaluatie

Wanneer er afspraken zijn gemaakt en deze worden uitgevoerd is er een termijn afgesproken wanneer er geëvalueerd wordt op die afspraken. Binnen deze termijn laat ieder de ander met rust ook al houdt de ander zich niet aan de afspraak. Pas bij de evaluatie komt dit ter sprake. Wanneer de situatie dusdanig van aard is dat hierop niet gewacht kan worden kan de evaluatie vervroegd worden. Wanneer de afspraken worden nagekomen en de gewenste impact vorm krijgt, kan de termijn steeds langer worden.

Door de ander tussentijds met rust te laten heeft hij/zij/hen tijd en ruimte om echt tot leren te komen en zo werkelijk zelfstandig zijn/haar/hun gewoonten te veranderen. Bij de evaluatie kan eerst het kind gevraagd worden hoe hij/zij/hen zelf vindt dat het gaat. Zo leert het kind zichzelf waar te nemen en bewust te worden van zijn/haar/hun gedrag.

Bij de evaluatie, wanneer het kind zich niet aan de afspraak heeft gehouden, richt je de blik op het gedrag wat wel verwacht wordt door te vragen: ‘Wat was er afgesproken?’ Bij deze vraag gaat het kind herhalen welk gedrag verwacht wordt. Je kunt je vragen best zo stellen, dat een kind een antwoord geeft waarmee hij/zij/hen laat zien hoe het gewenste gedrag is. Daarna ga je het kind bevestigen in zijn vermogen het positieve gedrag te laten zien. Je laat vervolgens merken dat je vertrouwen in het handelen van het kind hebt. Je hebt natuurlijk ook kinderen, die echt niet meer weten, wat de afspraak was. De leerkracht of een medekind kan dan deze afspraak herhalen.

Bijlage 8: verder op weg

Doelstelling:

Het tot stand brengen en onderhouden van een open en veilige sfeer op school waar betrokkenen op een door hen allen gewenste manier met elkaar omgaan.

Alvast de richting:

Wensen en afspraken betreffende de omgang met elkaar verduidelijken.	Klaar: december 2019 Onder de aandacht houden middels gesprekken in de bordsessies. Acties noteren op het scrum-bord.
Systematische inzet op sociaal-emotionele groepsplannen en impulsen.	Inzet vanaf september 2019. Zichtbaar in LVS en logboeken. Systematisch in gesprek brengen bij de bordsessies. Monitoren in klasgesprekken, middels veiligheidsmeting, vanuit kwaliteitskaart in WMK-po [jaarlijks op voortbouwen en laten terugkomen in de bordsessies.
De openheid op school bevorderen, openheid van ouders, leraren, en kinderen	Extra impuls vanaf september 2019. In gesprek brengen bij ouderavonden, oudergesprekken. Algemene ouderavond m.b.t. het thema oktober 2019. Brede aanbod zoals zichtbaar in regenboog zowel op klasniveau als in algemene ouderavond uitwisselen met de ouders.
Grensoverschrijdend gedrag begrenzen en de oorzaak van de behoefte tot grensoverschrijding onderzoeken.	Inzet vanaf september 2019. Uitwisselen en registreren – format beschikbaar in ParnasSys mbt. incidentenregistratie. Inzichtelijk en bespreekbaar maken in de bordsessies.
Scholing in communicatieve vaardigheden en conflicthantering voor leraren.	April 2020 (vanuit studie handelingsgericht werken; oudergesprekken, ouderbetrokkenheid). Hierbij van doen naar denken.

Reflectie van leraren t.a.v. de wisselwerking tussen leerkracht en kinderen met betrekking tot de omgang met elkaar.	Aan de hand van video-reflectie en m.b.v. kijkvragen. In aanvang vooral gericht op het geven van feed up; feedback; feed forward.
Het versterken van de leerkrachtvaardigheden m.b.t. sociaal-emotioneel handelen	Inzet van het leerkrachtenspel (December 2019) (Bron= leerkrachtenspel Regenboogmap) De overleg-en werkstructuur en -cultuur middels de bordsessies. Samen-onderwijs-maken en schouwen. Studiedagen breed inzetten vanuit het samen denken-voelen-willen
Leerkrachten houden elkaar op de hoogte van opvallend (grensoverschrijdend) gedrag van eigen kinderen, zodat ook in de pauzes goed toezicht gehouden kan worden en de kinderen zich ook dan omhuld voelen door volwassenen.	Gebeurt al. Kent ook al registratie in LVS.
In het lesprogramma tijd besteden aan de sociale omgang met elkaar. Hiervoor kan een lesprogramma betreffende elk leerjaar opgebouwd worden waar alle leraren gebruik van kunnen maken. Een sociaal-emotionele leerlijn afgestemd op de ontwikkelingsfasen van de kinderen.	Zichtbaar in de periode-placemats. Eenmaal per jaar vullen alle leerkrachten de groepsscan van de BVS-schooladvies in. Deze wordt teambreed geanalyseerd en geëvalueerd. Ook in de groepsbesprekingen met IB een centraal document.

Kinderen uit hogere klassen laten samenwerken met kinderen uit lagere klassen of iets voor elkaar doen of maken.	Samenwerken ter voorbereiding en bij de jaarfeesten (doorheen het schooljaar) Voorlezen bij de kleuters en klas 1 door de kinderen van klas 3&4 (September 2019).
Kinderen uit verschillende klassen samen verantwoordelijkheden geven in de organisatie en activiteiten in de school.	Leerlingenraad - vanaf klas 5 na periode Grieken en democratie. Bibliotheek mede in handen van leerlingen klas 5. De schooltuin als gezamenlijk terrein en plan [vanaf voorjaar 2023] Het onderhouden van het speelplein als gezamenlijke verantwoordelijkheid [nieuwe plein vanaf oktober 2022] Zorgjes op klasniveau in iedere klas
“Natuurlijke huidhonger” bij kinderen reguleren door op geplande tijden fysiek spel en contact in te richten.	Bron: Kinderenspel regenboogmap.
Iedereen weet wie de vertrouwenspersoon is en hoe je die kunt bereiken en iedereen kent het stappenplan in geval van pesten, zodat je weet wat de mogelijkheden zijn.	Op orde vanaf schooljaar 2019-2020. Andra Veentjer – interne vertrouwenspersoon.

Bijlage 9: literatuurlijst (Verder aan te vullen)

<https://Posicom.nl>

<https://www.eoswetenschap.eu/psyche-brein/vijf-misverstanden-over-pesten-op-school>

[boeken voor de school:](#)

<https://www.stoppestennu.nl/boeken-over-pesten-6-tot-9-jaar>

<https://www.stoppestennu.nl/node/2113> [9 -12 jaar]